

Instytut Biologii UMCS
Zakład Systematyki i Geografii Roślin

Beata ORDYCZYŃSKA, Mirosława BLOCH

Porosty i mszaki rezerwatu Omelno koło Radzyna Podlaskiego

Лишайники и мохообразные в заповеднике Омельно около Радзыня Подляского

Lichenes and Bryophytes of the Omelno Reservation near Radzyń Podlaski

Rezerwat przyrody Omelno o powierzchni 23,28 ha został utworzony w r. 1965 celem zachowania grądu lipowego naturalnego pochodzenia. Po korekcie granic w r. 1970 powierzchnia rezerwatu zwiększyła się do 26,97 ha (3).

W drzewostanie rezerwatu obok lipy drobnolistnej (*Tilia cordata*) występują takie gatunki drzew, jak: *Quercus robur*, *Acer pseudoplatanus*, *Alnus glutinosa*, *Carpinus betulus*, *Acer platanoides*, *Betula verrucosa*, *B. pubescens*, nielicznie *Ulmus scabra* i *U. campestris*. Wiek drzew ok. 80—100 lat. Rezerwat obejmuje południową część uroczyska Omelno (oddz. 194 i część oddz. 193), leśnictwo i nadleśnictwo Turów, pow. Radzyń Podlaski. Kompleks leśny uroczyska Omelno leży na południowo-zachodnim skraju Zakłęsłości Łomaskiej, należącej do regionu Polesia Lubelskiego (1).

Pod względem geobotanicznym rezerwat opracował Wajda (8). Wyróżnił on zespół *Tilio-Carpinetum* i dwa jego podzespoły: *Tilio-carpinetum stachyetosum silvaticae* i *Tilio-Carpinetum typicum*.

Badania nad florą porostów i mszaków rezerwatu przeprowadzono w r. 1973. Stwierdzono 40 gatunków porostów epifitycznych i 34 gatunki mszaków. Porosty występują na korze pni drzew, zwłaszcza rosnących na skraju rezerwatu i w miejscach przerzedzonych. W głębi rezerwatu, w miejscach bardzo zacienionych i o gęstym podszyciu występuje na drzewach niewiele porostów — są to przeważnie płone plechy porostów skorupiastych. Porostów naziemnych nie znaleziono. Żyzne podłoże, gruba warstwa ściółki, bogate podszycie i runo oraz zbyt duże ocienienie są czynnikami hamującymi rozwój porostów naziemnych z rodzaju *Cladonia*. Gatunki *Cladonia macilenta*, *Cl. chlorophaea*, *Cl. coniocraea*, *Cl. minor* znaleziono na spękanej korowinie starych dębów, płone łuski *Cladonia* sp. rosły na sośnie, brzozie i olchach. Najwięcej gatunków porostów stwierdzono na dębach (28) i jaworach (14). Zaznacza się przewaga porostów skorupiastych (26 gat.) nad porostami listkowatymi i krzaczkowatymi (14 gat.).

Gatunkiem dotychczas z Polski nie podawanym jest *Lecanora caesiorubella* Ach. (det. J. Motyka). Ponadto na uwagę zasługują: *Lecanora amiantina* (5), *Arthonia byssacea*, *Allarthonia exilis*, *Ochrolechia androgyna*, *Lecania cyrtella*.

Mszaki występujące w rezerwacie to gatunki pospolicie spotykane w lasach.

Tab. 1. Wykaz porostów i mszaków występujących w rezerwacie Omelno
 A list lichenes and bryophytes occurring in the Omelno reservation

Gatunki porostów i mszaków Lichen and bryophytes species	Gatunki drzew Tree species									
	<i>Quercus robur</i>	<i>Acer pseudoplatanus</i>	<i>Carpinus betulus</i>	<i>Alnus glutinosa</i>	<i>Tilia cordata</i>	<i>Acer platanoides</i>	<i>Pinus silvestris</i>	<i>Betula verrucosa</i>	Gnijące pniaki	Naziemne
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
LICHENES										
<i>Lecidea olivacea</i> (Hoffm.) Mass.	+	+	+	.	+	+
<i>Phlyctis agelaea</i> (Ach.) Koerb.	+	+	+	+
<i>Lepraria aeruginosa</i> (Web.) Sm.	+	+	+	.	+	.	+	.	.	.
<i>Parmelia sulcata</i> Tayl.	+	.	+	+
<i>Arthonia byssacea</i> (Weig.) Almqu.	+	+
<i>Opegrapha pulicaris</i> (Hoffm.) Schrad.	+	+
<i>Opegrapha viridis</i> Pers.	+	+
<i>Parmelia fuliginosa</i> (Wib.) Nyl.	+	+
<i>Lecanora pinastri</i> (Schaer.) Magn.	+	.	.	+
<i>Lecanora coeruleata</i> Ach.	+	.	.	+
<i>Phlyctis argena</i> Koerb.	+	.	+
<i>Ramalina pollinaria</i> (Westr.) Ach. var. <i>humilis</i> Ach.	+	.	+
var. <i>multipartita</i> Hepp	+
<i>Evernia prunastri</i> (L.) Ach.	+	.	.	.	+
<i>Arthopyrenia alba</i> (Schrad.) A. Zahlbr.	+
<i>Cladonia macilenta</i> (Hoffm.) Nyl.	+
<i>Cladonia chlorophaea</i> (Floerke) Spreng.	+
<i>Cladonia minor</i> (Hag.) Vain.	+
<i>Cladonia coniocraea</i> (Floerke) Vain.	+
<i>Lecanora caesiorubella</i> Ach.	+
<i>Opegrapha rufescens</i> Pers.	+
<i>Parmelia physodes</i> (L.) Ach.	+
<i>Parmelia subaurifera</i> Nyl.	+
<i>Parmelia caperata</i> (L.) Ach.	+
<i>Pertusaria discoidea</i> (Pers.) Malme	+
<i>Pertusaria amara</i> (Ach.) Nyl.	+
<i>Physcia leucoleiptes</i> (Tuck.) Lettau	+
<i>Physcia ascendens</i> Bitter	+
<i>Ramalina farinacea</i> (L.) Ach.	+
<i>Lecanora amiantina</i> Mot.	.	+	.	+
<i>Opegrapha atra</i> Pers.	.	+	.	+
<i>Pertusaria leioplaca</i> (Ach.) DC.	.	+	.	.	+
<i>Allarthonia exilis</i> (Floerke) Sandst.	.	+	.	.	.	+
<i>Lecanora chlarona</i> (Ach.) Nyl.
var. <i>incurvodentata</i> Mer.	.	+
<i>Lecidea euphorea</i> (Floerke) Nyl.	.	+
<i>Lecidea flexuosa</i> (Fr.) Nyl.	.	+
<i>Cladonia</i> sp.	.	.	.	+	.	.	+	+	.	.
<i>Graphis scripta</i> (L.) Ach.	.	.	+	+
<i>Lecania cyrtella</i> (Ach.) Th. Fr.	.	.	.	+
<i>Ochrolechia androgyna</i> (Hoffm.) Arn.	+
<i>Candelariella xanthostigma</i> (Pers.) Lettau	+
<i>Lecidea scalaris</i> Ach.	+	.	.	.

C.d. tab. 1 — Table 1 continued

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
BRYOPHYTA											
<i>Amblystegium serpens</i> (Hed w.) B. S. G.		+	.	.	+	.	.	+	+	+	+
<i>Lophocolea heterophylla</i> (Schr ad.) Dum.		+	.	+	+	.	.	.	+	+	.
<i>Orthodicranum montanum</i> (Hed w.) Loeske		.	.	+	.	.	.	+	+	+	.
<i>Radula complanata</i> (L.) Dum.		+	+	.	+	+	.
<i>Brachythecium salebrosum</i> (Web. et Mohr) B. S. G.		+	.	+	.	+	.	.	.	+	+
<i>Hypnum cupressiforme</i> L. ex Hed w.											
var. <i>cupressiforme</i>		+	.	+	+	+
<i>Brachythecium velutinum</i> (Hed w.) B. S. G.		+	.	+	.	+	.	.	.	+	.
<i>Pylaisia polyantha</i> (Hed w.) B. S. G.		+	.	+	+	.
<i>Plagiomnium rostratum</i> (Schr ad.) Kop.		+	+	.
<i>Bryum capillare</i> Hed w.		+	.	.	.	+	+
<i>Metzgeria furcata</i> (L.) Dum. var. <i>furcata</i>		+	+	.	.	+	.	.	.	+	.
<i>Homalia trichomanoides</i> (Hed w.) B. S. G.		.	.	.	+	+	+
<i>Metzgeria furcata</i> (L.) Dum. var. <i>ulvula</i> Nees		+	+
<i>Hypnum palescens</i> (Hed w.) P. Beauv.											
var. <i>reptile</i> (Mid x.) Bertsch.		+	.	+
<i>Lepidozia reptans</i> (L.) Dum.		+	.	+
<i>Lophocolea bidentata</i> (L.) Dum.		+	+	.
<i>Orthotrichum affine</i> Schr ad. ex Brid.		.	.	.	+	+	+
<i>Aulacomnium androgynum</i> (Hed w.) Schwaeger.		+
<i>Plagiothecium silvaticum</i> (Brid.) B. S. G.		+
<i>Tetraphis pellucida</i> Hed w.		+
<i>Ceratodon purpureus</i> (Hed w.) Brid.		+
<i>Plagiothecium roseanum</i> (Hampe) B. S. G.		+
<i>Plagiomnium cuspidatum</i> (Hed w.) Kop.		+
<i>Dicranella heteromalla</i> (Hed w.) Schimp.		+
<i>Plagiothecium laetum</i> B. S. G.		+
<i>Calliogon cuspidatum</i> (Hed w.) Kindb.		+
<i>Polytrichum formosum</i> Hed w.		+
<i>Climacium dendroides</i> (L.) Web. et Mohr		+
<i>Eurhynchium striatum</i> (Hed w.) Schimp.		+
subsp. <i>zetterstedtii</i> (Stoerm.) Podp.		+
<i>Pohlia nutans</i> (Hed w.) Lindb.		+
<i>Atrichum undulatum</i> (Hed w.) P. Beauv.		+
<i>Polytrichum commune</i> Hed w.		+
<i>Polytrichum juniperinum</i> Willd.		+
<i>Schistidium apocarpum</i> (Hed w.) B. S. G.		+	.

Wątrobowce stwierdzono w miejscach bardziej wilgotnych, na próchniejących pniach drzew. Mchy właściwe występują na ziemi, na korze pni drzew i u ich nasady oraz na rozkładającym się drewnie. Mchy naziemne rosną w miejscach odsłoniętych, przy drogach i na skraju rezerwatu. Najwięcej gatunków mszaków stwierdzono na murzejących pniakach (19). Drzewem o najbogatszej florze epifitów jest dąb (14 gat.).

Występowanie porostów i mszaków w różnych siedliskach zestawiono w tab. 1. Zbiór porostów i mszaków złożono w Zielniku Zakładu Systematyki i Geografii Roślin UMCS w Lublinie.

Serdecznie dziękujemy Panu Prof. Dr J. Motyce za oznaczenie gatunków rodzaju *Lecanora*.

PIŚMIENICTWO

1. Fijałkowski D.: Stosunki geobotaniczne Lubelszczyzny. Lubelskie Tow. Nauk. Ossolineum, Wrocław 1972, 7—285.
2. Hillmann J., Grumann V.: Flechten. Krypt. — Flora der Mark Brandenburg und angrenzender Gebiete. Berlin 1957, 8, 1—898.
3. Młynarczyk B., Waręski W.: Plan urządzenia gospodarstwa rezerwatowego dla rezerwatu przyrody „Omelno”. Min. Leśn. i Przem. Drzewnego, Warszawa 1971, 1—59 (powielone).
4. Motyka J.: Porosty (Lichenes). Flora polska. Rośliny zarodnikowe Polski i ziem ościennych, PWN, Warszawa 1960—1964, 5 (1), 1—247; 5 (2), 1—353; 3 (2), 1—422.
5. Ordyczyńska B., Bloch M.: Porosty i mszaki rezerwatu Królowa Droga w nadl. Parczew. Ann. Uniw. Mariae Curie-Skłodowska sectio C 29, 445—451 (1974).
6. Redinger K.: Arthoniaceae — Graphidaceae. [w:] Rabenhorst's: Kryptogamen-Flora von Deutschland, Österreich und der Schweiz, Leipzig 1938, 9, Abt. 2, Teil 1, 1—404.
7. Tobolewski Z.: Wykaz porostów dotychczas stwierdzonych w Polsce. Pozn. Tow. Przyj. Nauk, Prace Kom. Biol. 24 (3), 1—61 (1965).
8. Wałda J.: Stosunki geobotaniczne projektowanego rezerwatu lipowo-dębowego „Omelno” koło Radzyna Podlaskiego. Sylwan 9, 57—67 (1966).
9. Zerow D. K.: Flora peczynoczných i sfagnových mochiw Ukrajiny. Wyd. „Naukowa Dumka”, Kyjw 1964, 1—354.

РЕЗЮМЕ

Заповедник Омельно образует естественный липово-дубовый лес из *Tilia cordata*, принадлежащий к ассоциации *Tilio-Carpinetum*. В нем найдено 40 видов лишайников и 34 вида мохообразных. Впервые отмечен для флоры лишайников Польши новый вид *Lecanora caesiorubella* A. Ch. (det. J. Motyka). Кроме того, заслуживают внимания *Arthonia byssacea*, *Allarthonia exilis*, *Lecanora amiantina*, *Ochrolechia androgyna* и *Lecania cyrtella*. Мохообразные, найденные в заповеднике, представлены обычными видами, встречающимися в лесах.

SUMMARY

The Omelno reservation forms a natural linden and oak forest with *Tilia cordata* which belongs to the *Tilio-Carpinetum* association. The occurrence of 40 lichen species and 34 bryophytes species was ascertained in the reservation. The species which has not been noted in Poland up till now is *Lecanora caesiorubella* A. Ch. (det. J. Motyka). Furthermore, attention should be paid to: *Arthonia byssacea*, *Allarthonia exilis*, *Lecanora amiantina*, *Ochrolechia androgyna* and *Lecania cyrtella*. The bryophytes occurring in the reservation are species commonly found in forests.